

Stan pszczelarstwa w Polsce w 2024 roku

Opracowanie przygotowane w ramach zadania 8.2:
„Przygotowanie raportu dotyczącego stanu pszczelarstwa w Polsce”
finansowanego z dotacji celowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Autor:

dr Piotr Semkiw
Instytut Ogrodnictwa - PIB
Zakład Pszczelnictwa w Puławach
e-mail: piotr.semkiw@inhort.pl

Puławy 2024

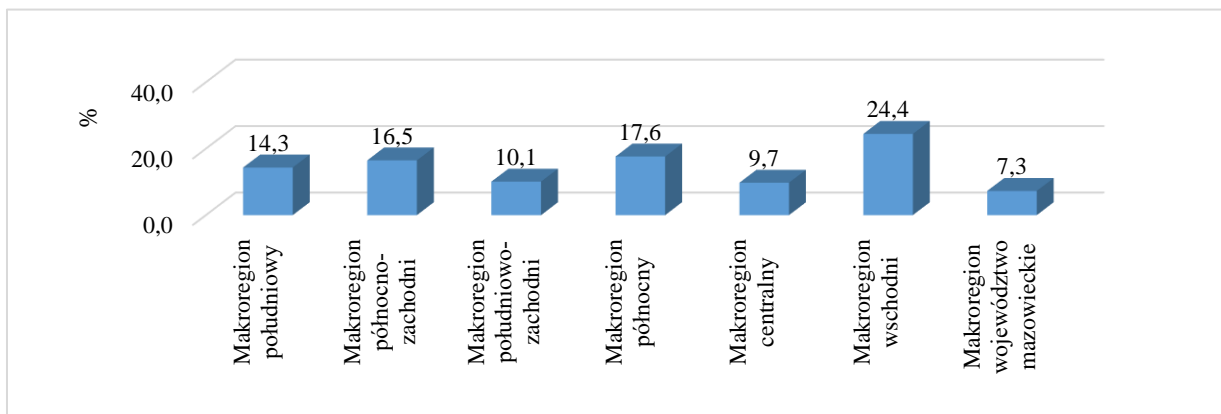
Pszczelarstwo odgrywa kluczową rolę w utrzymaniu równowagi ekosystemu oraz stanowi istotny element sektora rolniczego w Polsce. Dostarcza cennych produktów pszczelich oraz przyczynia się do budowania zrównoważonej przyszłości. Polski sektor pszczelarski wyróżnia się w Unii Europejskiej wysokim potencjałem produkcyjnym i solidnymi podstawami aby kształtować przyszłość branży wśród państw członkowskich.

W ostatnich dwóch latach prowadzenie działalności pszczelarskiej stało się trudniejsze. Wzrost kosztów produkcji, spadek cen zbytu oraz zmniejszony popyt na krajowy miód, zarówno w sprzedaży bezpośredniej z pasiek, jak i hurtowej, znacząco pogorszyły sytuację ekonomiczną sektora. Dodatkowym wyzwaniem był spadek siły nabywczej pieniądza oraz silna presja rynkowa tańszych produktów importowanych. Te problemy ekonomiczne są niezwykle istotne w kontekście rozwoju i konkurencyjności polskiego pszczelarstwa.

Niniejsza analiza ma na celu szczegółowe zbadanie kondycji sektora pszczelarskiego, identyfikację istniejących zagrożeń oraz wskazanie perspektyw na przyszłość. Raport zawiera kompleksowe dane dotyczące kluczowych obszarów działalności pszczelarskiej w Polsce, uwzględniając wpływ czynników lokalnych i globalnych¹. Każdy z analizowanych aspektów został opracowany w oparciu o najnowsze materiały źródłowe, w tym dane Inspekcji Weterynaryjnej (rejestry gospodarstw pasiecznych gromadzone przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii na dzień 31 października 2024 r.), Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, wyniki badań własnych oraz informacje dostarczone przez pszczelarzy i organizacje branżowe.

1. Liczba rodzin pszczelich

Według rejestrów prowadzonych przez Inspekcję Weterynaryjną w całym kraju jest 2,42 mln rodzin pszczelich². W ciągu roku liczba pni zwiększyła się o niecałe 3%. Największe zasoby rodzin pszczelich zgromadzone są w makroregionie wschodnim³ (24,4% ogółu) oraz północnym (17,6%). Również wysoki udział w ogólnej liczbie pni przypada na makroregion północno – zachodni (16,5%). Z kolei najniższym odsetkiem charakteryzuje się makroregion województwo mazowieckie (ryc. 1).

Rycina 1. Udział procentowy rodzin pszczelich w makroregionach NUTS1

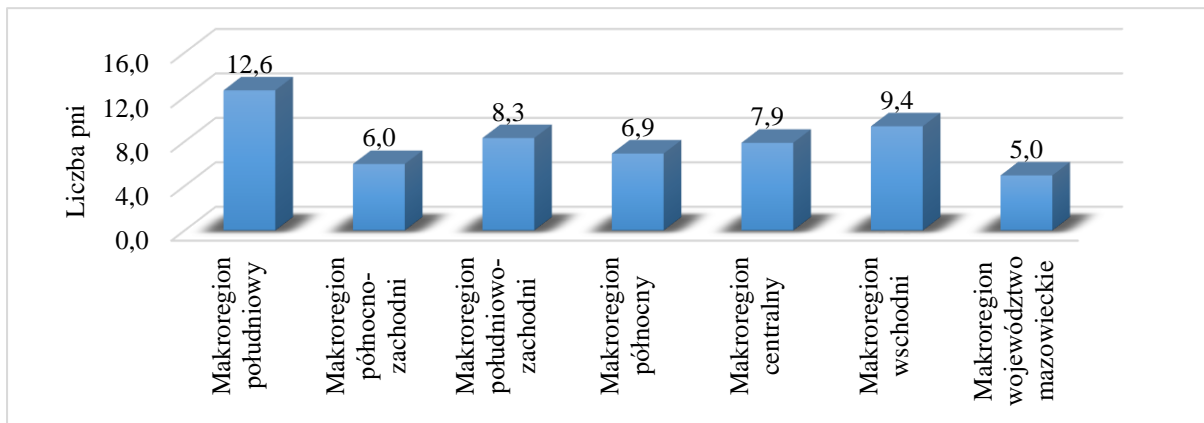
¹ Z uwagi na opóźnienie w pozyskaniu danych źródłowych wynikające z warunków realizacji interwencji sektorowych (I.6.2 i I.6.3) niniejsze opracowanie jest wstępną wersją raportu. Po analizie wszystkich zgromadzonych materiałów udostępniona zostanie ostateczna wersja obejmująca wszystkie obszary działalności pszczelarskiej.

² Rzeczywista liczba może różnić się od wykazanej ze względu na brak danych dotyczących liczby pni w przypadku 3029 podmiotów

³ Makroregiony wg klasyfikacji NUTS1 zgodnej z Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. zmieniającym załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS).

2. Napszczenie – liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km²

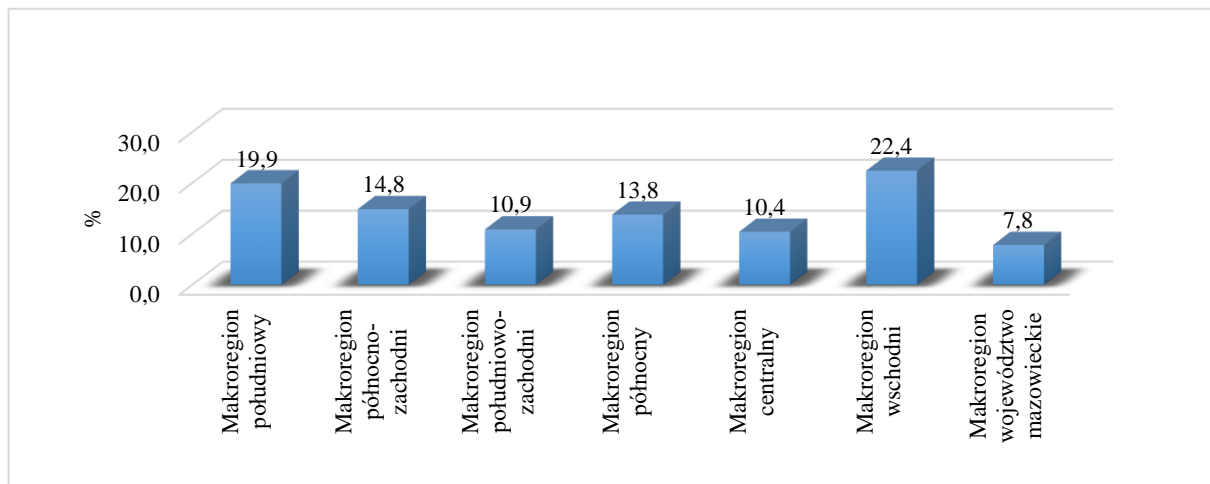
Przeciętnie na 1 km² powierzchni przypada 7,7 rodzin pszczelich. Największe zagęszczenie pszczół występuje na obszarze makroregionu południowego (12,6 pni/km²) oraz wschodniego (9,4 rodz./km²). Najmniejsze napszczenie dotyczy makroregionu województwa mazowieckiego - 5 pni/km² (ryc. 2).

Rycina 2. Liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km² w makroregionach NUTS1.

3. Liczba pszczelarzy i struktura pasiek

W całym kraju liczba pszczelarzy zarejestrowanych w bazie Inspekcji wynosi 99 tys. (o 2,4% więcej w porównaniu do 2023 roku). Największy udział stanowią producenci zamieszkujący makroregion wschodni (22,4%) i południowy (19,9%) (ryc. 3).

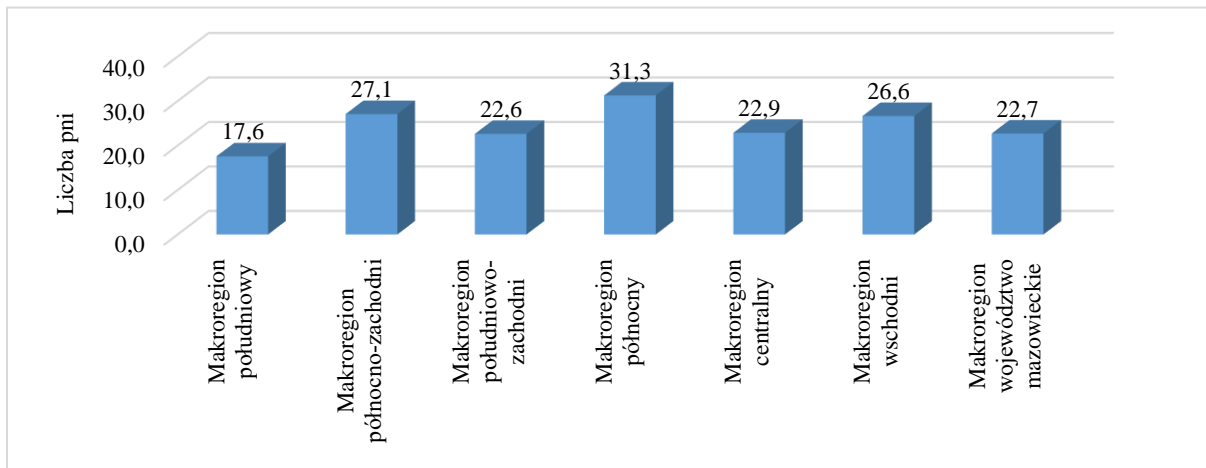

Rycina 3. Udział procentowy pszczelarzy w makroregionach NUTS1.

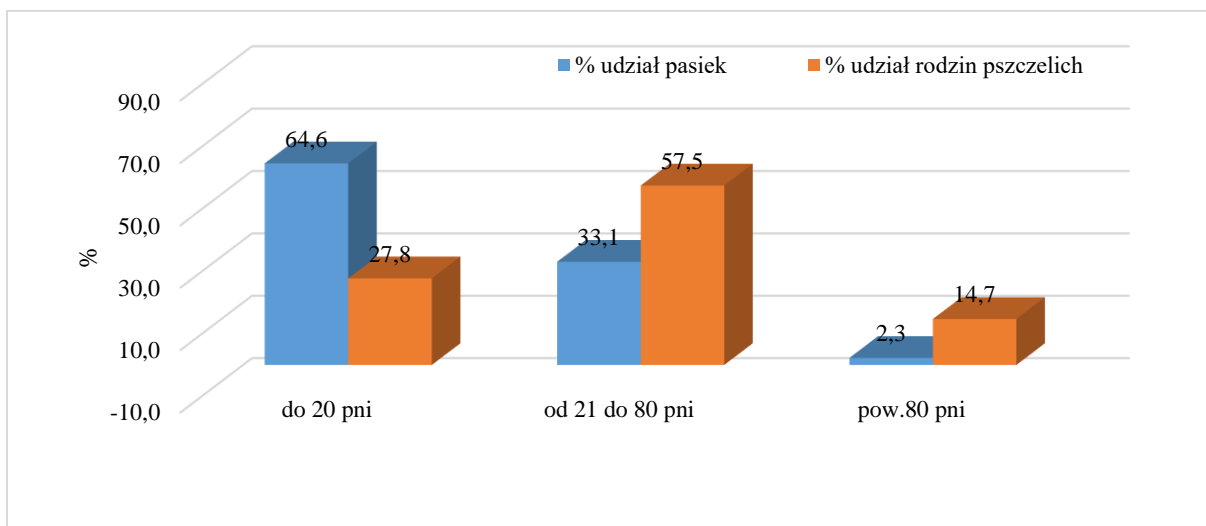
Średniej wielkości gospodarstwo pasieczne składa się z nieco ponad 24 pni pszczelich. Najmniejszą obsadą charakteryzują się pasieki znajdujące się na obszarze makroregionu południowego (ryc. 4). Największe, złożone z ponad 30 pni, funkcjonują na terenie makroregionu północnego. Podobny rozmiar działalności (ok. 27 rodzin) dotyczy makroregionu północno-zachodniego i wschodniego. Z ok. 23 pni składają się gospodarstwa położone w makroregionie wschodnim i południowo-zachodnim.

Spośród wszystkich pasiek największy udział (ok. 65%) stanowią gospodarstwa do 20 pni ale integrują one jedynie 28% ogółu rodzin pszczelich (ryc. 5). 1/3 podmiotów to gospodarstwa

grupujące od 21 do 80 rodzin pszczelich, a w ich posiadaniu jest 57,5% ogólnej liczby. Pozostali pszczelarze (2,3% wszystkich) użytkują pasieki większe niż 80 pni, w związku z czym ich działalność uznawana jest za dział specjalny produkcji rolnej. Łączna liczba rodzin pszczelich w tych pasiekach przekracza 280 tys., z czego 692 gospodarstwa zawodowe posiadają ok. 190 tys. rodzin pszczelich.

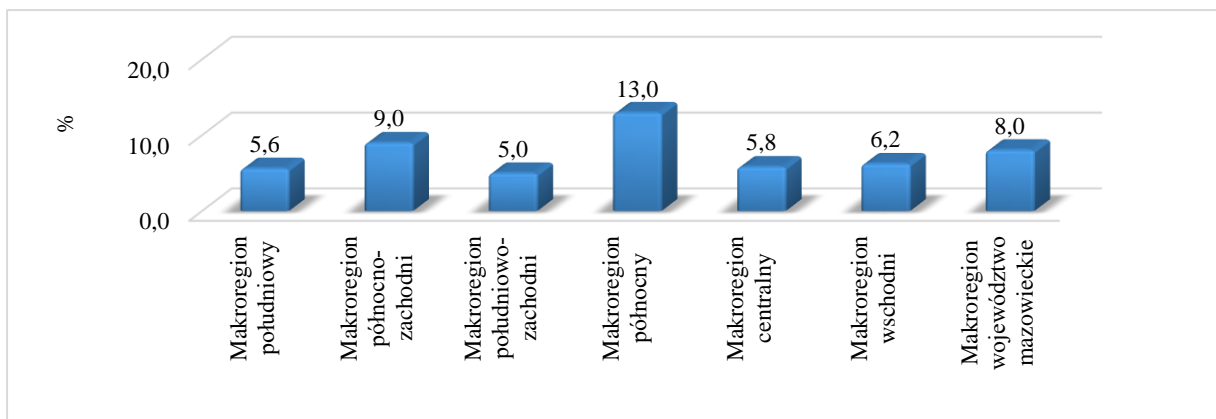

Rycina 4. Średnia wielkość gospodarstw pasiecznych w makroregionach NUTS1.

Rycina 5. Struktura gospodarstw pasiecznych – procentowy udział rodzin pszczelich w poszczególnych wielkościach pasiek.

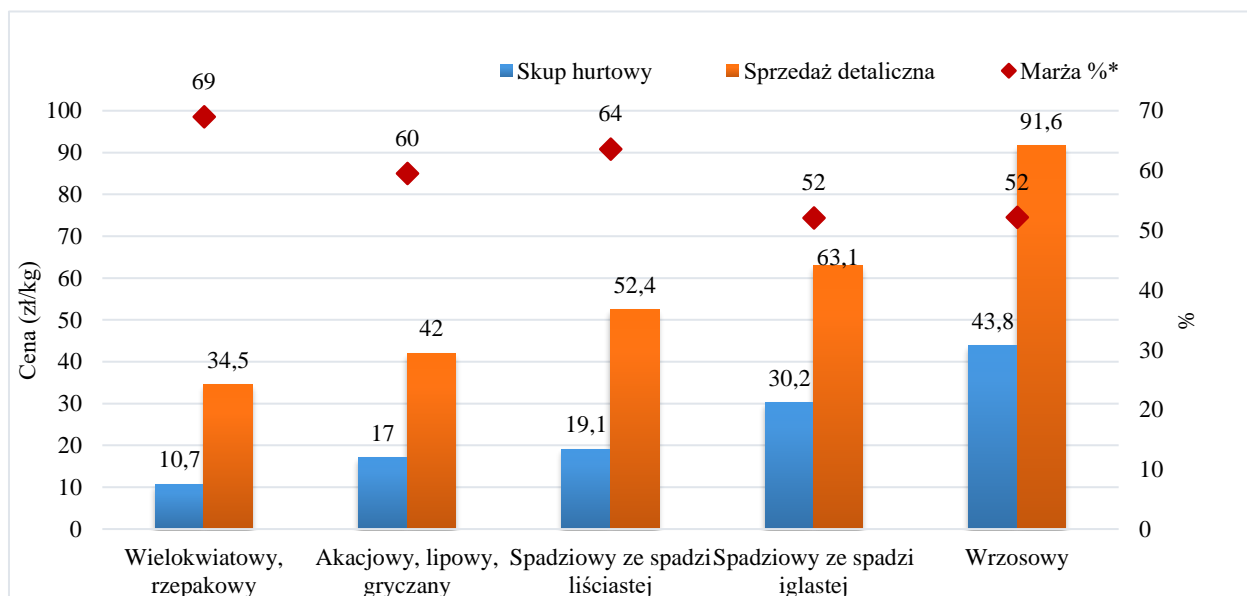
W skali kraju największym uzawodowieniem sektora charakteryzuje się makroregion północny, gdzie 13% wszystkich rodzin pszczelich należy do pszczelarzy zawodowych (ryc. 6). Ogółem w Polsce udział rodzin pszczelich w gospodarstwach zawodowych w porównaniu do pozostałych nie przekracza 8%. Najniższy odsetek dotyczy makroregionu południowo - zachodniego (5%).

Rycina 6. Udział procentowy rodzin pszczelich z pasiek zawodowych w porównaniu do pozostałych według makroregionów NUTS1.

4. Ceny miodu i struktura sprzedaży

Według Głównego Inspektoratu Weterynarii⁴ 106 zakładów zajmuje się konfekcjonowaniem miodu i produktów pszczelich. Natomiast 28 tys. podmiotów posiada zarejestrowaną działalność w zakresie sprzedaży bezpośredniej lub rolniczego handlu detalicznego nieprzetworzonymi produktami pszczelimi. Sprzedaż miodu konsumentom w ramach tzw. krótkiego łańcucha dostaw żywności (KŁŻ) eliminuje ogniwa pośrednie między pszczelarzem a konsumentem i pozwala uzyskać wyższą marżę. Wobec aktualnych niskich cen skupu hurtowego miodu oraz wysokich kosztów produkcji, KŁŻ jest jedyną szansą na wygenerowanie zysku netto z produkcji pszczelarskiej. Wysokie ceny sprzedaży detalicznej niestety nie budują marży producentów zbywających miód do punktów skupu lecz przetwórców i jednostek handlu detalicznego (ryc. 7). Obrót miodem, który jest najtańszy w skupie (wielokwiatowy lub rzepakowy) pozwala wytworzyć najwyższą marżę.

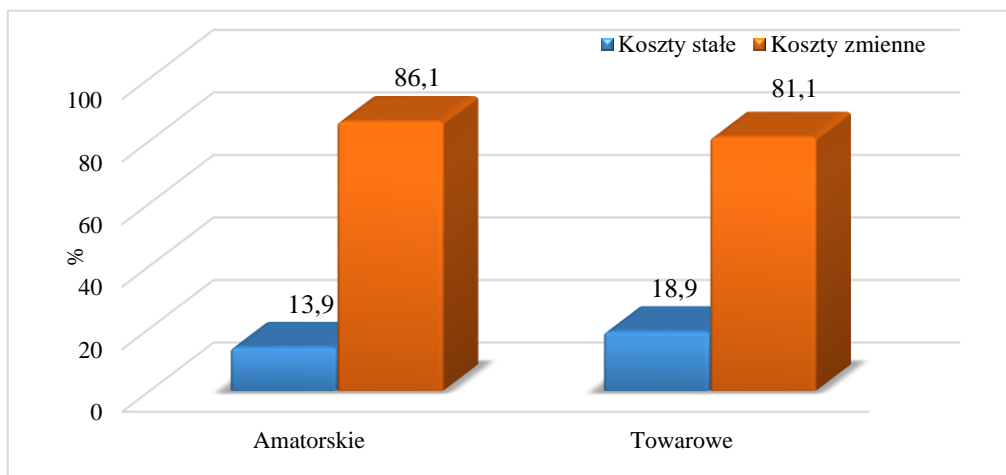
*Marża = (cena sprzedaży - cena zakupu) / cena sprzedaży x 100 proc.

Rycina 7. Średnie ceny sprzedaży oraz poziom marży w odniesieniu do różnych odmian miodu.

⁴ Stan z dnia 20.12.2024 rok

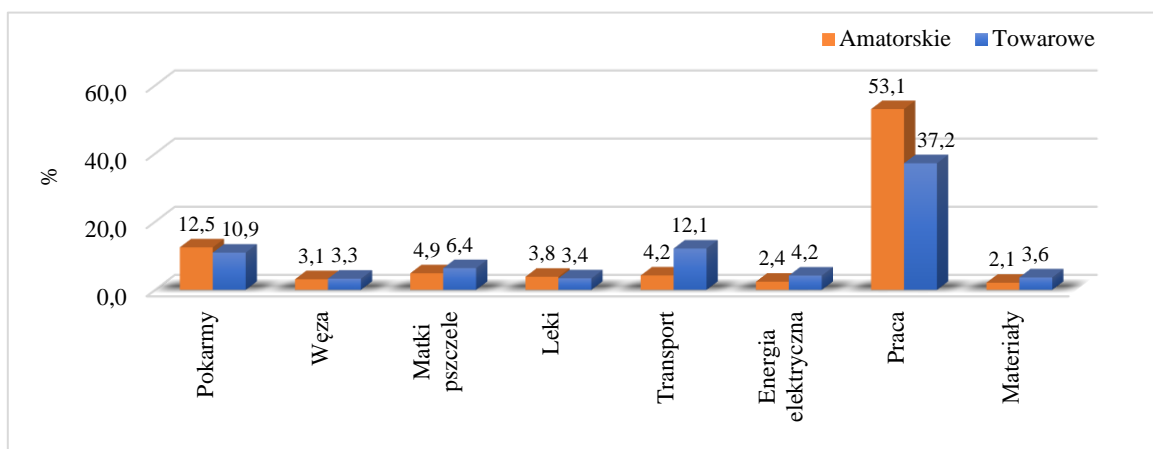
5. Koszty produkcji

Prowadzenie gospodarstwa pasiecznego wiąże z wydatkami, które w przeliczeniu na jedną rodzinę pszczelą wynoszą nieco ponad 480 zł w przypadku pasiek amatorskich oraz 550 zł w przypadku pasiek towarowych. Koszty zmienne stanowią dominującą część kosztów w obu typach pasiek (ryc. 8). W pasiekach amatorskich wynoszą 86,1% ogółu kosztów, natomiast w pasiekach towarowych 81,1%. Koszty stałe są znacznie mniejsze w porównaniu do kosztów zmiennych, ale zauważalnie wyższe w pasiekach towarowych (18,9%) niż w pasiekach amatorskich (13,9%). Pasieki towarowe mają większe koszty stałe, ale proporcjonalnie mniejsze koszty zmienne, co wskazuje na większą efektywność operacyjną i potencjalną skalę działania. Wyższe koszty stałe w pasiekach towarowych wynikają z większych inwestycji w infrastrukturę, sprzęt, ule czy technologie, które są niezbędne do prowadzenia działalności na większą skalę.

Rycina 8. Struktura kosztów produkcji w zależności od rodzaju pasiek.

Koszty związane z pracą są przeważającym elementem w obu typach pasiek (ryc. 7). W pasiekach towarowych wyższe koszty są w kategoriach takich jak matki pszczoły, transport i energia elektryczna, co wskazuje na specyficzne potrzeby tych pasiek. Wydatki na pokarmy, węże i leki mają podobny udział wśród kosztów zmiennych, a wiąże się to z tym, że są one niezależne od rodzaju działalności.

Rycina 9. Rozkład kosztów zmiennych w pasiekach amatorskich i towarowych

W przypadku pasiek, które korzystały z interwencji w sektorze pszczelarskim w *Planie Strategicznym dla WPR 2023-2027* była możliwość częściowej refundacji kosztów poniesionych na zakup leków lub matek pszczelich w ramach interwencji I.6.3 oraz I.6.5 (tab. 1). Dodatkowe wsparcie finansowe stanowiły również środki w ramach pomocy de minimis - 50 zł do każdej przezimowanej rodziny pszczelej (tab. 2, ryc. 8). W skali kraju wydano ponad 44 tys. decyzji przyznających tę pomoc, a łączna kwota pomocy przekroczyła 77 mln zł.

W sumie w roku 2024 pomoc publiczna dla krajowej branży wyniosła ok. 117 mln zł.

Tabela 1. Zrealizowane płatności w roku 2024 w ramach interwencji pszczelarskich w *Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027**

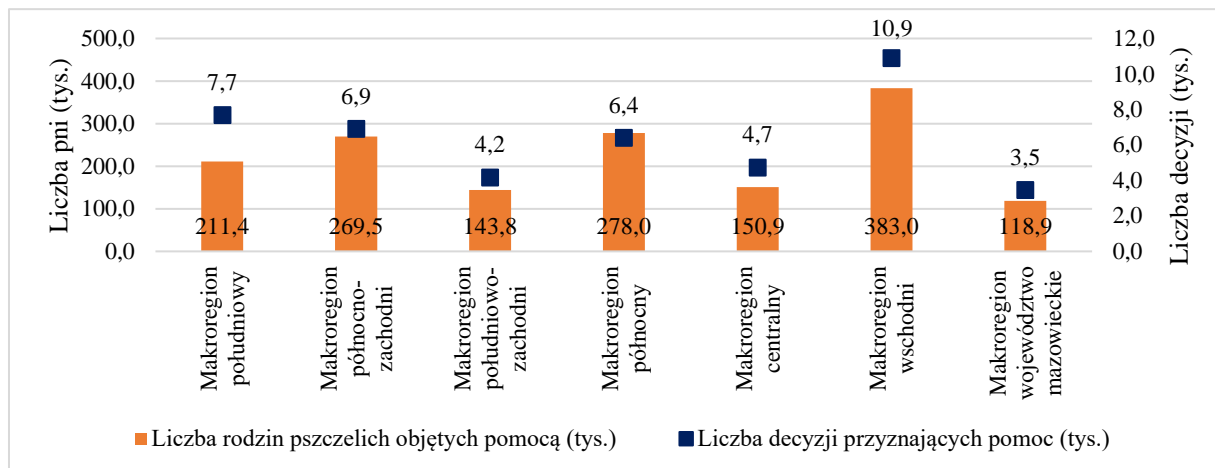
	I.6.1 Wsparcie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej	I.6.2 Wsparcie modernizacji gospodarstw pasiecznych	I.6.3 Wsparcie walki z warzszą produktami leczniczymi	I.6.4 Ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej	I.6.5 Pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół	I.6.6 Wsparcie naukowo-badawcze	I.6.7 Wsparcie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych	Razem
Kwota (tys. zł)	751,9	14980,8	15692,0	1205,4	6384,4	237,3	118,7	39370,5
% udział	1,91	38,05	39,86	3,06	16,22	0,60	0,30	100

* opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Zarządczej ARiMR

Tabela 2. Pomoc dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół (termin naboru wniosków 01.04 - 31.05.2024 r.)

Liczba decyzji przyznających pomoc	Kwota przyznanej pomocy	Liczba rodzin pszczelich objętych pomocą*
44 236	77 771 400	1 555 428

*obliczono na podstawie ilorazu kwoty przyznanej pomocy i liczby przyznanych decyzji

Rycina 10. Wsparcie do przezimowanych rodzin pszczelich w poszczególnych makroregionach NUTS 1.

6. Handel zagraniczny na rynku miodu

Deficyt sięgający 13 mln EUR to efekt handlu zagranicznego na rynku miodu w 2023 roku (tab. 3). Wolumen eksportu objął 14 tys. ton, a ilość przywiezionego produktu wyniosła 27 tys. ton. W kraju pozostało ok. 13 tys. ton miodu. W okresie styczeń – październik 2024 roku sprzedano za granicę 10,7 tys. ton miodu, zaś do kraju trafiło ponad 22 tys. ton tego produktu. Bilans handlowy za 10 miesięcy wyniósł: -10,5 mln EUR. Nadwyżka importowa osiągnęła ponad 11 tys. ton.

Tabela 3. Handel zagraniczny na rynku miodu w 2023 roku oraz w okresie I–X 2024 r.

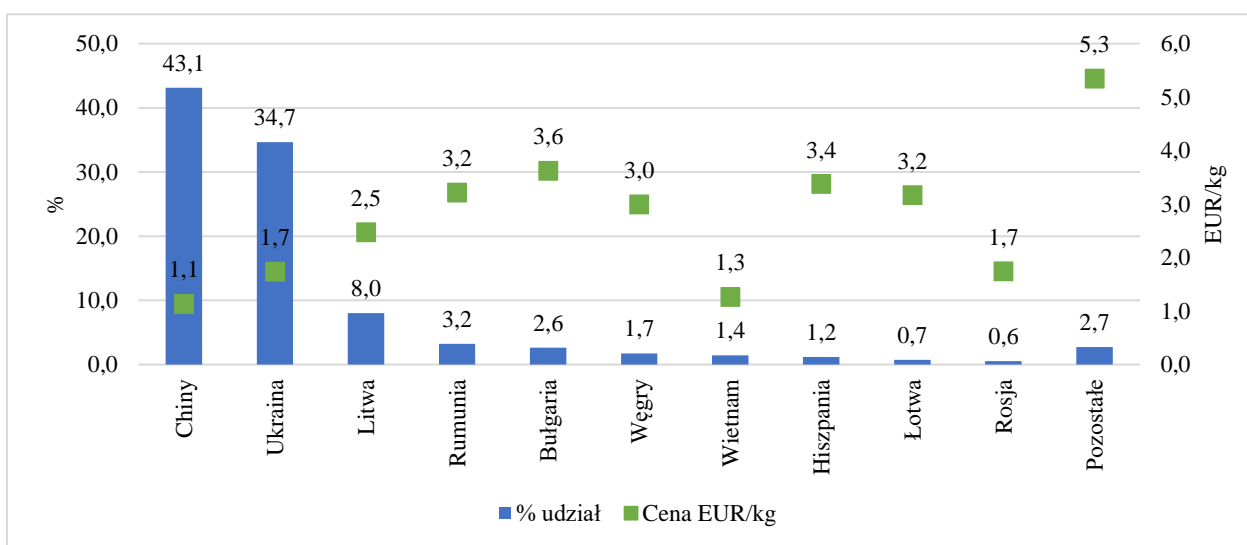
Okres	Eksport		Import		Saldo
	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wartość (tys. EUR)
2023	13984,1	39438,2	27202,2	52391,1	-12952,9
I-X 2024	10720,1	29256,8	22332,6	39742,3	-10485,5

W analizowanym okresie miód z Polski trafiał głównie na rynki UE (tab. 4). Natomiast dostawy poza kraje członkowskie objęły jedynie 11,6% eksportu. Średnia cena sprzedaży miodu na rynku UE wynosiła 2,5 EUR/kg, co było kwotą znacznie niższą w stosunku do kwot uzyskiwanych na rynkach pozaunijnych (głównie Wielka Brytania i USA) – 4,4 EUR/kg. Tak niska cena eksportowanego miodu, szczególnie na rynku UE, pozwala sądzić, że udział krajowego produktu w eksporcie miodu z Polski jest niewielki. Zakup miodu realizowany był przeważnie poza UE, gdzie średnia cena transakcyjna wyniosła 1,5 EUR/kg. Warto dodać, że 43% miodu, który przywieziono do Polski pochodziło z Chin przy cenie zakupu na poziomie 1,14 EUR/kg (ryc. 11). Drugim kierunkiem zaopatrzenia była Ukraina. Miód z tego kraju sprowadzono za kwotę 1,74 EUR/kg. W krajach UE zakupiono 18,6% ogólnej ilości importowanego miodu. Miód przeważnie pochodził z Litwy (1,8 tys. ton) ale spore zakupy zrealizowano także w Rumunii (721 ton), Bułgarii (587 ton), na Węgrzech (387,5 ton) i Hiszpanii (268,5 ton) (ryc. 12).

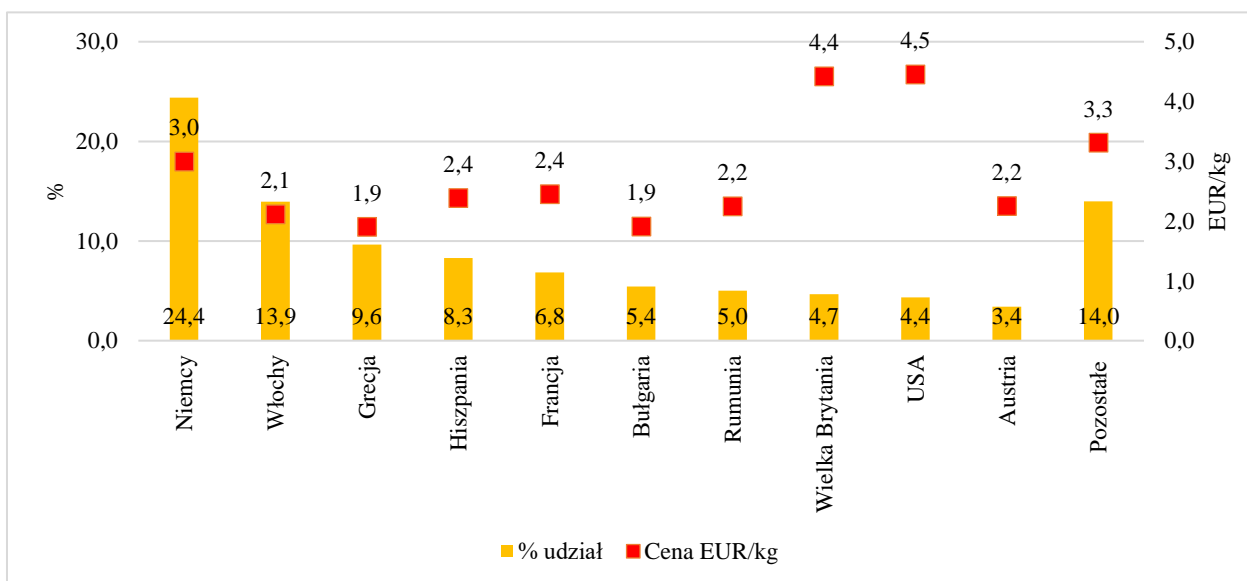

Tab. 4. Handel zagraniczny miodem w okresie I-X 2024 roku w zależności od kierunku przeznaczenia bądź pochodzenia

	Rynek	Wartość (tys. EUR)	Wolumen (tys. ton)	Udział (%)	Cena (EUR/kg)
Eksport	Intra - EU	23760,7	9478,6	88,4	2,51
	Extra - EU	5496,2	1241,4	11,6	4,43
Import	Extra - EU	27014,2	18176,3	81,4	1,49
	Intra - EU	12728,1	4156,3	18,6	3,06

Rycina 11. Import miodu – ceny (EUR/kg) oraz główne kraje pochodzenia (I–X 2024 r.)

Rycina 12. Eksport miodu – ceny (EUR/kg) oraz główne kraje przeznaczenia (I–X 2024 r.)

7. Podsumowanie

W ciągu roku liczba rodzin pszczelich wzrosła o 2,8% (z 2,35 mln do 2,42 mln), co oznacza znaczące spowolnienie w porównaniu ze wzrostem o 7,9% w 2023 roku. Liczba pszczelarzy zwiększyła się o 2,4% (z 96,9 tys. do 99,2 tys.), co jest najniższym przyrostem od 2013 roku. Wyraźne spowolnienie wieloletniego trendu jest reakcją branży na problemy ekonomiczne, ale przyrastająca liczba rodzin pszczelich i pszczelarzy przyrasta świadczy o wciąż istniejącym potencjale sektora. Niska rentowność, trudności ze zbytem produktów oraz silna konkurencja ze strony tańszych produktów z importu wpłynęły na zmianę nastrojów w branży. Warto dodać, że w porównaniu z wynikami analiz statystycznych, sygnały płynące ze środowiska pszczelarskiego są znacznie bardziej niepokojące i wskazują na ograniczanie skali produkcji lub likwidację gospodarstw pasiecznych. Należy zaznaczyć, że specyfika rejestrów weterynaryjnych polega na wiernej ocenie nowo utworzonych podmiotów, a w razie zaprzestania działalności, bądź innych zmian, ich efektywność jest niska.

Dalsze problemy pszczelarstwa i pogłębiająca się dekonstrukcja mogą w przyszłości negatywnie wpłynąć na inne sektory produkcji rolnej oraz na środowisko przyrodnicze. Unijne i krajowe środki finansowe, które w ciągu 20 lat (2004–2024) skierowano na potrzeby rozwoju sektora pszczelarskiego, wraz z zaangażowaniem własnym pszczelarzy, pozwoliły na zbudowanie rynku charakteryzującego się wysoką jakością, nowoczesnymi technologiami oraz produkcją coraz bardziej zbliżoną do krajowego popytu na miód. Co istotne, wspieranie rynku produktów pszczelich pozwoliło osiągnąć dodatkowy efekt w postaci optymalnego dla rolnictwa i przyrody poziomu liczebności rodzin pszczelich. Analiza problemów branży pszczelarskiej oraz dotychczasowych programów pomocowych wskazuje, że wsparcie rynku powinno wykraczać poza główną formułę finansową i koncentrować się przede wszystkim na ochronie rynku przed napływem taniego miodu z zagranicy, który stanowi największe zagrożenie dla krajowych producentów. Kluczowe znaczenie ma rozwój krótkich łańcuchów dostaw żywności (KŁŻ) oraz inwestycje w badania nad jakością miodu i innowacje technologiczne. Niezbędne jest także rozwinięcie działań wspierających eksport polskiego miodu zwłaszcza na rynki pozaeuropejskie, co pozwoliłoby na lepsze wykorzystanie potencjału krajowych producentów oraz zwiększenie ich konkurencyjności. Równie ważna jest intensywna promocja marki polskiego miodu, która mogłaby podkreślać unikalną jakość rodzimych produktów i podnieść poziom konsumpcji.

Trudna sytuacja krajowych pszczelarzy wynika z wielu nakładających się czynników. Sektor wciąż ma potencjał do rozwoju, ale wymaga podjęcia przez państwo szeregu działań organizacyjnych i legislacyjnych w zakresie stabilizacji rynku i długoterminowego rozwoju.